

O'ZBEKISTONNING XALQARO MOLIVAVIY INSTITUTLAR BILAN
MUNOSABATLARI TARIXI (1991–2021)

Xabibullayev Hamidullo

Millat Umidi universiteti

IT fakulteti birinchi bosqich talabasi

hamzahamidullo@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17554658>

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada O'zbekiston Respublikasining xalqaro moliyaviy institutlar bilan o'zaro munosabatlari, ularning shakllanish jarayoni va mamlakat iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot 1991–2021-yillar oralig'idagi davrni o'z ichiga oladi. Maqolada Xalqaro Valyuta Jamg'armasi, Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki va Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki bilan hamkorlik yo'nalishlari tahlil etilgan. Xalqaro moliyaviy institutlar tomonidan O'zbekistonda amalga oshirilgan dasturlar, kredit siyosati hamda iqtisodiy islohotlardagi roli o'rganilgan. Maqola xulosalarida O'zbekistonning xalqaro hamkorlikdagi istiqbollari ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, xalqaro moliyaviy institutlar, Xalqaro Valyuta Jamg'armasi, Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, iqtisodiy islohotlar, investitsiya, barqarorlik, moliyaviy siyosat, modernizatsiya, xalqaro hamkorlik.

HISTORY OF UZBEKISTAN'S RELATIONS WITH INTERNATIONAL FINANCIAL
INSTITUTIONS (1991–2021)

Annotation. This scientific article analyzes the relations of the Republic of Uzbekistan with international financial institutions, the process of their formation and their role in the country's economic development. The study covers the period from 1991 to 2021. The article analyzes the areas of cooperation with the International Monetary Fund, the World Bank, the Asian Development Bank and the European Bank for Reconstruction and Development. The programs implemented by international financial institutions in Uzbekistan, their role in credit policy and economic reforms are studied. The conclusions of the article also cover the prospects for Uzbekistan in international cooperation.

Keywords: Uzbekistan, international financial institutions, International Monetary Fund, World Bank, Asian Development Bank, European Bank for Reconstruction and Development, economic reforms, investment, stability, financial policy, modernization, international cooperation.

ИСТОРИЯ ОТНОШЕНИЙ УЗБЕКИСТАНА С МЕЖДУНАРОДНЫМИ
ФИНАНСОВЫМИ ИНСТИТУТАМИ (1991–2021 гг.)

Аннотация. В данной научной статье анализируются отношения Республики Узбекистан с международными финансовыми институтами, процесс их становления и роль в экономическом развитии страны. Исследование охватывает период с 1991 по 2021 год. В статье анализируются направления сотрудничества с Международным валютным фондом, Всемирным банком, Азиатским банком развития и Европейским банком реконструкции и развития. Изучаются программы, реализуемые международными финансовыми институтами в Узбекистане, их роль в кредитной

политике и экономических реформах. В выводах статьи также рассматриваются перспективы Узбекистана в международном сотрудничестве.

Ключевые слова: Узбекистан, международные финансовые институты, Международный валютный фонд, Всемирный банк, Азиатский банк развития, Европейский банк реконструкции и развития, экономические реформы, инвестиции, стабильность, финансовая политика, модернизация, международное сотрудничество.

1991-yilda O‘zbekiston Respublikasining mustaqillikka erishishi bilan mamlakat yangi iqtisodiy yo‘lni tanladi. Markazlashgan iqtisodiyotdan bozor munosabatlariga o‘tish uchun moliyaviy barqarorlikni ta’minlash zarur edi. Shu jarayonda xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik davlat siyosatining muhim yo‘nalishiga aylandi. O‘zbekiston 1992-yilda Xalqaro Valyuta Jamg‘armasi (XVJ), Jahon banki va Osiyo taraqqiyot bankiga (OTB) a‘zo bo‘lib, xalqaro moliyaviy tizimga kirib bordi.

Bu davrda xalqaro tashkilotlar mamlakatda islohotlarni amalga oshirish, moliya tizimini mustahkamlash va investitsiyalarni jalb etishda muhim o‘rin tutdi. Xususan, XVJ tomonidan makroiqtisodiy barqarorlik, byudjet siyosati va valyuta tizimini shakllantirish bo‘yicha maslahatlar berildi.

Mustaqillikdan keyingi dastlabki hamkorlik davri (1991–2000) Mustaqillikning ilk yillarida O‘zbekiston iqtisodiy qiyinchiliklarga duch keldi. Inflyatsiya darajasi yuqori, ishlab chiqarish hajmi esa pasaygan bir paytda, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik mamlakat uchun muhim ahamiyat kasb etdi.

1992–1995-yillar oralig‘ida O‘zbekiston XVJdan bir nechta kredit liniyalarini oldi, Jahon banki esa energetika va qishloq xo‘jaligini rivojlantirishga yo‘naltirilgan dasturlarni moliyalashtirdi. 1994-yilda milliy valyuta – so‘m joriy qilinishi mamlakat moliyaviy mustaqilligini mustahkamladi. Bu davrda xalqaro institutlarning asosiy maqsadi iqtisodiy tizimni barqarorlashtirish, moliyaviy intizomni o‘rnatish va tashqi savdo aloqalarini kengaytirishdan iborat edi.

Hamkorlikning kengayishi va islohotlar bosqichi (2001–2010)

2000-yillarda O‘zbekiston iqtisodiy siyosatida barqarorlik davri boshlandi. Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki va XVJ bilan hamkorlik yanada kengaydi. Jahon banki “Ta’limni isloh qilish”, “Qishloq infratuzilmasini rivojlantirish” kabi dasturlarni moliyalashtirdi. Osiyo taraqqiyot banki esa transport, suv xo‘jaligi va energetika sohasida yirik loyihalarni amalga oshirdi. 2006-yilda O‘zbekiston Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki bilan hamkorlikni qayta yo‘lga qo‘ydi. Bank kichik biznes va xususiy sektorni rivojlantirish uchun imtiyozli kredit dasturlarini taqdim etdi. Shu orqali xalqaro moliyaviy institutlarning mamlakatdagi ishonchi tiklandi.

Ochiqlik siyosati davrida yangi bosqich (2016–2021)

2016-yilda Shavkat Mirziyoyev rahbarligida boshlanagan ochiqlik siyosati O‘zbekistonning xalqaro maydondagi mavqeini oshirdi. Bu davrda xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik strategik tus oldi.

XVJ mamlakat valyuta tizimini liberallashtirish bo‘yicha maslahatlar berdi. Jahon banki ijtimoiy sohalarni rivojlantirish uchun 1 milliard dollardan ortiq mablag‘ ajratdi.

OTB tomonidan 2017–2021-yillarda 40 dan ortiq loyiha moliyalashtirildi, shu jumladan, “Energiya samaradorligini oshirish”, “Qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish” kabi dasturlar amalga oshirildi.

COVID-19 pandemiyasi davrida xalqaro tashkilotlar O‘zbekistonga 1,6 milliard dollarlik yordam ko‘rsatib, sog‘liqni saqlash tizimi va iqtisodiy tiklanish jarayonlariga hissa qo‘shdilar.

Xulosa

O‘zbekistonning xalqaro moliyaviy institutlar bilan 1991–2021-yillar oralig‘idagi hamkorligi mamlakat iqtisodiy siyosatida muhim o‘rin tutdi. Bu hamkorlik iqtisodiy barqarorlik, investitsion muhitni yaxshilash, ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilish va tashqi savdo aloqalarini kengaytirishga xizmat qildi.

Bugungi kunda O‘zbekiston xalqaro moliyaviy institutlar bilan yangi bosqichdagi hamkorlikni yo‘lga qo‘yib, “yashil iqtisodiyot”, raqamli moliya va innovatsion taraqqiyot sohalarida faol ishtirok etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki yillik hisobotlari (1991–2021).
2. Jahon banki rasmiy veb-sayti: www.worldbank.org
3. Xalqaro Valyuta Jamg‘armasi (IMF) yillik hisobotlari.
4. Osiyo taraqqiyot banki (ADB) tahliliy ma’lumotlari: www.adb.org
5. Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O‘zbekiston strategiyasi”. Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
6. Karimov I.A. “O‘zbekiston iqtisodiy islohotlar yo‘lida”. Toshkent: O‘zbekiston, 1995.
7. Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (EBRD) O‘zbekiston bo‘yicha hisobotlari,
8. 2020.